

*mgr Iwona Franczak*¹

Katedra Rachunkowości

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Obowiązki sprawozdawcze jednostek samorządu terytorialnego w zakresie zobowiązań finansowych

WSTĘP

Jednostki samorządu terytorialnego (JST), dla realizacji powierzonych zadań i podejmowania inwestycji zmuszone są zaciągać zobowiązania. Dzięki środkom pozyskanym m.in. z kredytów i pożyczek możliwe staje się prowadzenie inwestycji, na które wcześniej brakowało pieniędzy w budżecie samorządowym. Pozyskane środki finansowe mogą przyczynić się do przyspieszenia rozwoju społeczno-gospodarczego jednostek samorządu terytorialnego oraz do zmniejszenia dysproporcji ekonomicznych i społecznych w regionie.

Sprawozdawczość JST obejmuje różne formy raportowania informacji odnoszących się do sytuacji majątkowej, finansowej czy przebiegu działalności tych jednostek. Celem artykułu jest ocena struktury zobowiązań finansowych jednostek samorządu terytorialnego, na podstawie danych zawartych w sprawozdaniach okresowych jednostek samorządu terytorialnego. W związku z tak postawionym celem, rozważaniu poddane zostaną zagadnienia istoty i zakresu sprawozdań w zakresie operacji finansowych oraz możliwości oceny sytuacji finansowej jednostki samorządu terytorialnego na podstawie przedkładanych sprawozdań. W artykule wykorzystano następujące metody badawcze: studia literaturowe, analizę aktów prawnych, analizę porównawczo-opisową i syntezę.

ZASADY ZACIĄGANIA ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH PRZEZ JEDNOSTKI SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 27 ustawy o rachunkowości zobowiązanie finansowe to zobowiązanie podmiotu do wydania aktywów finansowych albo do wymiany in-

¹ Adres korespondencyjny: e-mail: iwona.franczak@ue.katowice.pl; ORCID: 0000-0002-4936-5225.

strumentu finansowego z innym podmiotem na potencjalnie niekorzystnych warunkach. Podstawową cechą zobowiązania finansowego jest wynikający z umowy obowiązek wydania aktywów finansowych (zwłaszcza środków pieniężnych) drugiej stronie umowy na niekorzystnych warunkach. Cechę tę spełniają w szczególności: kredyty bankowe, zaciągnięte pożyczki, zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych oraz instrumenty pochodne o charakterze zobowiązań [Rówińska, 2017, s. 324]. Zobowiązania finansowe obejmują również odsetki naliczane od kredytów i pożyczek oraz odsetki i dyskonto naliczone od wyemitowanych dłużnych papierów wartościowych [Rówińska, 2017, s. 324].

Zaciąganie zobowiązań przez jednostki samorządu terytorialnego uwarunkowane jest ścisłymi regulacjami i zasadami wynikającymi z ustawy o finansach publicznych (u.f.p.) i ustawy o rachunkowości. Instrumenty dłużne będące w dyspozycji JST można podzielić z punktu widzenia przepływów finansowych [Denek, Gońda, 2013, s. 97]. Instrumenty związane z przepływami pieniężnymi to typowe instrumenty, o których mowa w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 28 grudnia 2011 r. w sprawie szczegółowego sposobu klasyfikacji tytułów dłużnych zaliczanych do państwowego długu publicznego, a które obejmują kredyty, pożyczki i emisję papierów wartościowych. Podstawowe instrumenty dłużne, jakimi są kredyty i pożyczki oraz emitowane papiery wartościowe związane mogą być z pokryciem występującego w ciągu roku przejściowego deficytu budżetu JST, finansowaniem planowanego deficytu budżetu JST, spłatą wcześniej zaciągniętych zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych oraz zaciągniętych pożyczek i kredytów czy wyprzedzającym finansowaniem działań finansowanych ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej [Art. 89 ust. 1 u.f.p.]. Zaciągnięte kredyty i pożyczki oraz wyemitowane papiery wartościowe, z przeznaczeniem na pokrycie występującego w ciągu roku przejściowego deficytu budżetu JST podlegają spłacie albo wykupowi w tym samym roku, w którym zostały zaciągnięte bądź wyemitowane [Art. 89 ust. 2 u.f.p.].

Instrumenty dłużne niezwiązane z przepływami pieniężnymi dotyczą tych zobowiązań dłużnych, które powstają na skutek zaciągania zobowiązań takich jak umowy sprzedaży, w których cena jest płatna w ratach, umowy leasingu zawarte z finansującym lub producentem, w których ryzyko i korzyści z tytułu własności są przeniesione na korzystającego z rzeczy oraz umowy nienazwane o terminie zapłaty dłuższym niż rok, związane z finansowaniem usług, dostaw, robót budowlanych, wywołujące skutki ekonomiczne podobne do umowy pożyczki lub kredytu [Denek, Gońda, 2013, s. 98].

Na finansowanie wydatków na inwestycje i zakupy inwestycyjne ujęte w ramach przedsięwzięć ujętych w wieloletniej prognozie finansowej, JST mogą zaciągać pożyczki w państwowych funduszach celowych, o ile ustawa tworząca fundusz tak stanowi. Suma zaciągniętych kredytów i pożyczek oraz zobowiązań z wyemitowanych papierów wartościowych nie może jednak przekroczyć kwoty określonej w uchwale budżetowej JST [Art. 90 i art. 91 ust. 1 u.f.p.].

W celu sfinansowania środków niezbędnych na pokrycie deficytu lub rozchodów budżetu JST jednostka samorządu terytorialnego może przyjmować w depozyt wolne środki od samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, dla których podmiotem tworzącym jest JST, samorządowych instytucji kultury oraz innych samorządowych osób prawnych wskazanych w ustawie z wyłączeniem jednak wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej [Art. 91a u.f.p.].

Jednostki samorządu terytorialnego mogą zaciągać jedynie takie zobowiązania finansowe, z przeznaczeniem na cele wskazane w ustawie, których koszty obsługi są ponoszone co najmniej raz do roku, przy czym dyskonto od emitowanych przez JST papierów wartościowych nie może przekraczać 5% wartości nominalnej, a kapitalizacja odsetek jest niedopuszczalna. Ponadto jednostki sektora finansów publicznych, z wyjątkiem Skarbu Państwa, nie mogą zaciągać pożyczek lub kredytów, emitować papierów wartościowych oraz udzielać poręczeń i gwarancji, których wartość nominalna należna do zapłaty w dniu wymagalności, wyrażona w złotych, nie została ustalona w dniu zawierania transakcji [Art. 92 ust. 1 i 2 i art. 93 ust. 1 u.f.p.].

Jednostki samorządu terytorialnego mogą także udzielać poręczeń i gwarancji z uwzględnieniem przepisów u.f.p. Łączna kwota poręczeń i gwarancji określona jest w uchwale budżetowej [Art. 94 ust. 1 u.f.p.]. Sam fakt udzielenia poręczenia i gwarancji nie powoduje powstania zobowiązania finansowego. Wystąpi ono dopiero wtedy gdy podmiot, za który poręczono, nie wywiąże się wobec swoich wierzycieli i na poręczyciela zostanie przeniesiony obowiązek spłaty długu. Do tego czasu udzielone poręczenia i gwarancje pozostają zobowiązaniami pozabilansowymi (zobowiązaniami warunkowymi) [Zysnarska, 2016, s. 123]. Z kolei organ wykonawczy jest jedynie realizatorem woli wyrażonej w uchwale organu stanowiącego danej JST i czyni to również w granicach przyznanych mu na zasadzie wyłączności kompetencji [Wojtczak-Samoraj, 2013, s. 54].

Rozważając wykorzystanie instrumentów dłużnych, należy brać pod uwagę czynnik ryzyka, ponieważ niewłaściwy dobór instrumentów dłużnych do danego przedsięwzięcia skutkuje nieprzewidzianymi kosztami obsługi zadłużenia w przyszłości, a taka sytuacja z punktu widzenia prawa nie powinna się zdarzyć [Dylewski, Filipiak, 2013, s. 129–141]. Od 2014 roku poziom dopuszczalnego zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego oparty jest na indywidualnym wskaźniku zadłużenia uregulowanym w art. 243 u.f.p. Indywidualny wskaźnik zadłużenia mierzy możliwość spłaty już istniejących i planowanych do zaciągnięcia zobowiązań dłużnych w kolejnych latach do średniej nadwyżki operacyjnej (powiększonej o dochody ze sprzedaży majątku). Analizując wskaźnik indywidualnego zadłużenia określony w art. 243 u.f.p., pozytywnie należy ocenić powiązanie limitu zadłużenia z wysokością wypracowanej za trzy ostatnie lata nadwyżki operacyjnej, która jest obiektywną miarą wysokości posiadanych przez JST wolnych środków. Można jednak dojść do wniosku, że nie ma uzasadnienia, aby badając możliwość

sfinansowania obsługi zadłużenia, a więc również spłaty odsetek, z nadwyżki bieżącej (powiększonej dodatkowo o dochody ze sprzedaży), z góry pomniejszać tę wartość o koszty odsetkowe [Tartanus-Oryszczak, 2014, s. 113]. Warta komentarza jest natomiast kwestia braku możliwości refinansowania długu przy obecnym kształcie wskaźnika [Tartanus-Oryszczak, 2014, s. 113].

UJMOWANIE ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH W SPRAWOZDANIACH Z OPERACJI FINANSOWYCH JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Sprawozdawczość jest źródłem informacji prezentowanych według określonych zasad, uwzględniających konkretne oczekiwania adresatów tych sprawozdań [Hellich, 2011, s. 148]. Na mocy art. 41 ust. 5 u.f.p. ustawodawca nałożył na JST oraz ich jednostki organizacyjne, ale także samorządowe jednostki posiadające osobowość prawną obowiązek okresowego sprawozdania w zakresie ogółu operacji finansowych. W szczególności obowiązek ten koncentruje się na wykazywaniu wysokości należności i zobowiązań [Świderek, 2016, s. 103]. Sprawozdania sporządzane są zgodnie z wydanym na podstawie delegacji ustawowej rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 4 marca 2010 r. w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych, które określa pięć rodzajów sprawozdań, wskazując m.in. jednostki i podmioty zobowiązane do ich sporządzania czy terminy ich przedkładania.

Jednostki samorządu terytorialnego zobowiązane są sporządzić i przekazywać odbiorcom sprawozdania [Winiarska, Kaczurak-Kozak, 2013, s. 343]:

- Rb-Z – kwartalne sprawozdanie o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji,
- Rb-UZ – roczne sprawozdanie uzupełniające o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych,
- Rb-N – kwartalne sprawozdanie o stanie należności oraz wybranych aktywów finansowych,
- Rb-UN – roczne sprawozdanie uzupełniające o stanie należności oraz wybranych aktywów finansowych,
- Rb-ZN – kwartalne sprawozdanie o stanie zobowiązań oraz należności Skarbu Państwa z tytułu wykonania przez jednostki samorządu terytorialnego zadań zleconych.

Ustawodawca na mocy przepisu § 4 ust. 1 wprowadził jednostkowe, łączne i zbiorcze sprawozdania w zakresie operacji finansowych [Świderek, 2016, s. 104–105]. Dokonując zestawienia sprawozdania, należy dokonać tego w sposób rzetelny i prawidłowy pod względem zarówno merytorycznym, jak i formalno-rachunkowym, pamiętając, że odpowiednie wielkości ekonomiczne wykazuje się w złotych i groszach, zgodnie z zasadami obowiązującymi przy prowadzeniu ksiąg rachunkowych [Świderek, 2016, s. 106].

W sprawozdaniach Rb-Z należy wykazywać zobowiązania z tytułu papierów wartościowych, krótkoterminowe i długoterminowe w odrębnych wierszach. Podobnie wskazuje się zobowiązania z tytułu kredytów krótkoterminowych i długoterminowych. Zobowiązania wymagalne zostały podzielone na zobowiązania z tytułu dostaw towarów i usług oraz na pozostałe zobowiązania wymagalne. Papiery wartościowe to zobowiązania wynikające z wyemitowanych papierów wartościowych, dopuszczone do obrotu zorganizowanego, czyli takie dla których istnieje płynny rynek wtórny. Kategoria ta nie obejmuje papierów udziałowych oraz praw pochodnych [Rozporządzenie MF z dnia 4 marca 2010 r.]. Kredyty i pożyczki rozumiane są jako zobowiązania wynikające z zaciągniętych kredytów i pożyczek, jak również z umów leasingu finansowego oraz sprzedaży na raty. Do pożyczek zalicza się także zobowiązania z tytułu umów o partnerstwie publiczno-prywatnym, jeśli umowa ta ma wpływ na poziom długu publicznego, oraz papiery wartościowe, dla których nie istnieje płynny rynek wtórny z wyłączeniem akcji i papierów udziałowych.

Do kredytów i pożyczek nie zaliczamy kredytów handlowych, czyli zobowiązań krótkoterminowych wynikających z umów nienazwanych, powstających w wyniku bezpośredniego udzielenia przez dostawcę lub producenta odroczenia terminu zapłaty za transakcje dotyczące usług, wyrobów i robót [Rozporządzenie MF z dnia 4 marca 2010 r.]. Przyjęte depozyty to zobowiązania wynikające z przyjętych na rachunek jednostki depozytów, które ujmowane są w planach finansowych tych jednostek oraz są środkiem finansowania spłaty wcześniej zaciągniętych zobowiązań czy też niedoboru środków danej jednostki. Nie zaliczamy tu depozytów, które mają charakter swoistego rodzaju gwarancji, ponieważ tego typu depozyty nie służą sfinansowaniu deficytu ani długu jednostki. Przyjęte depozyty stanowią zobowiązania finansowe głównie instytucji sektora bankowego albo w przypadku lokowania przez jednostkę wolnych środków u ministra finansów mogą wystąpić w innych sektorach [Rozporządzenie MF z dnia 4 marca 2010 r.]. Zobowiązania wymagalne są to wszystkie bezsporne zobowiązania, których termin zapłaty minął, a nie stały się przedawnione lub umorzone. Zobowiązanie staje się wymagalne, licząc od dnia następnego po upływie terminu płatności wskazanego w dokumencie zapłaty lub zapisanego w umowie. Kategoria zobowiązań wymagalnych nie obejmuje zobowiązań wymagalnych z tytułu papierów wartościowych, pożyczek i kredytów oraz przyjętych depozytów, jak również odsetek za opóźnienie od wymagalnych zobowiązań [Rozporządzenie MF z dnia 4 marca 2010 r.].

Część B sprawozdania obejmuje zobowiązania wynikające z tytułu udzielonych przez JST poręczeń i gwarancji. Należy w niej wykazać m.in. potencjalne zobowiązania ciężące na jednostce z tytułu udzielonych poręczeń lub gwarancji, jak również zobowiązania wymagalne, które jednostka udzielająca poręczenia (gwarancji) musi spłacić za dłużnika w przypadku uruchomienia poręczenia (gwarancji) [Rozporządzenie MF z dnia 4 marca 2010 r.].

**ANALIZA WYSOKOŚCI ZADŁUŻENIA WEDŁUG TYTUŁÓW DŁUŻNYCH
UJĘTYCH W SPRAWOZDANIACH RB-Z JEDNOSTEK
SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO**

Przepisy rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 4 marca 2010 r. w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych wskazują, że sprawozdania Rb-Z to sprawozdania sporządzane dla celów statystycznych, dla których podstawą jest ewidencja księgową danej jednostki. Przyjąć zatem należy, że dane wynikające ze sprawozdań z zakresu operacji finansowych, zebrane oraz przetworzone dla celów statystyki publicznej, są wykorzystywane przez podmioty publiczne, m.in. przez ministra finansów, prezesa GUS, jak również przez podmioty prywatne. W tabeli 1 została przedstawiona wysokość zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego w latach 2013-2016 z podziałem na tytuły dłużne ujęte w sprawozdaniu Rb-Z.

Tabela 1. Zobowiązania JST ogółem w Polsce według tytułów dłużnych w latach 2013–2016 (wg wartości nominalnej)

Wyszczególnienie	2016 r.	2015 r.	2014 r.	2013 r.
Zobowiązania wg tytułów dłużnych	69 019 934 276,21	71 634 679 846,26	72 109 871 088,00	69 159 111 886,13
papiery wartościowe	4 272 684 000,00	4 157 881 000,00	4 267 829 600,00	5 259 399 400,00
krótkoterminowe	0,00	1 600 000,00	0,00	0,00
długoterminowe	4 272 684 000,00	4 156 281 000,00	4 267 829 600,00	5 259 399 400,00
kredyty i pożyczki	64 653 236 625,58	67 328 761 890,42	67 628 939 479,03	63 504 468 870,80
krótkoterminowe	104 543 109,61	153 081 179,36	346 814 083,78	304 571 994,44
długoterminowe	64 548 693 515,97	67 175 680 711,06	67 282 125 395,25	63 199 896 876,36
przyjęte depozyty	0,00	0,00	0,00	0,00
wymagalne zobowiązania	94 013 650,63	148 036 955,84	213 102 008,97	395 243 615,33
z tytułu dostaw towarów i usług	56 938 282,65	77 166 907,43	117 929 044,08	133 131 063,78
pozostałe	37 075 367,98	70 870 048,41	95 172 964,89	262 112 551,55

Źródło: opracowanie własne na podstawie [<http://www.mf.gov.pl/ministerstwo-finansow/dzialalnosc/finanse-publiczne/budzety-jednostek-samorządu-terytorialnego/sprawozdania-budżetowe> (dostęp: 27.04.2018 r.)].

W analizowanym okresie dla jednostek samorządu terytorialnego łącznie kredyty i pożyczki stanowiły od 91,8% do 94% zobowiązań ogółem. Zobowiązania z tytułu kredytów i pożyczek jednostek samorządu terytorialnego generalnie rosły z roku na rok lub utrzymywały się na podobnym poziomie. Wyjątek stanowił jed-

nak 2016 rok, w którym odnotowano zauważany spadek w stosunku do 2015 roku o 4,1%. Z kolei najwyższy poziom zobowiązań z tytułu papierów wartościowych odnotowano w 2013 roku. Wymagalne zobowiązania wykazywały tendencję wzrostową na przełomie lat 2013–2016. W tabeli 2 zostały przedstawione wielkości zobowiązań jednostek samorządu terytorialnego w roku 2016 według kategorii ujmowanych w sprawozdaniu Rb-Z.

Tabela 2. Zobowiązania gmin, powiatów, miast na prawach powiatu i województw w Polsce według tytułów dłużnych w 2016 roku (wg wartości nominalnej)

Wyszczególnienie	Gminy	Powiaty	Miasta na prawach powiatu	Województwa
	kwota zadłużenia ogółem	kwota zadłużenia ogółem	kwota zadłużenia ogółem	kwota zadłużenia ogółem
Zobowiązania według tytułów dłużnych	23 863 529 867,90	5 565 813 633,15	32 821 721 503,93	6 768 869 271,23
papiery wartościowe	129 940 000,00	83 645 000,00	3 696 331 000,00	362 768 000,00
krótkoterminowe	0,00	0,00	0,00	0,00
długoterminowe	129 940 000,00	83 645 000,00	3 696 331 000,00	362 768 000,00
Kredyty i pożyczki	23 673 864 328,25	5 476 788 568,47	29 097 102 431,69	6 405 481 297,17
krótkoterminowe	65 017 117,17	12 249 363,00	27 276 629,44	0,00
długoterminowe	23 608 847 211,08	5 464 539 205,47	29 069 825 802,25	6 405 481 297,17
przyjęte depozyty	0,00	0,00	0,00	0,00
Wymagalne zobowiązania	59 725 539,65	5 380 064,68	28 288 072,24	619 974,06
z tytułu dostaw towarów i usług	31 762 058,05	698 754,04	24 085 781,93	391 688,63
pozostałe	27 963 481,60	4 681 310,64	4 202 290,31	228 285,43

Źródło: opracowanie własne na podstawie [<http://www.mf.gov.pl/ministerstwo-finansow/dzialalnosc/finanse-publiczne/budzety-jednostek-samorzadu-terytorialnego/sprawozdania-budzetowe> (dostęp: 27.04.2018 r.)].

W analizie zobowiązań według tytułów dłużnych JST w Polsce w roku 2016 przeważały we wszystkich rodzajach jednostek kredyty i pożyczki. W gminach stanowiły one 99% wszystkich zobowiązań. W powiatach udział ten wynosił 98%, w miastach na prawach powiatu 89%, a w województwach 95%. Drugim w kolejności zobowiązaniem klasyfikowanym według sprawozdania Rb-Z były papiery wartościowe. Wymagalne zobowiązania, w tym z tytułu dostaw i usług, stanowią najmniej ilościową kategorię wśród wszystkich

zaciąganych zobowiązań finansowych. Jak wskazują powyższe analizy, najpopularniejszym w ciągu ostatnich lat sposobem pokrywania deficytu budżetowego były kredyty i pożyczki, bez względu na rodzaj jednostki samorządu terytorialnego.

PODSUMOWANIE

W jednostce samorządu terytorialnego przygotowywanie sprawozdań w zakresie operacji finansowych jest obowiązkowym elementem jej systemu rachunkowości. Rozwój JST wymaga od nich pozyskiwania środków zewnętrznych o zwrotnym charakterze. Jednostki samorządu terytorialnego, prowadząc gospodarkę finansową, wykorzystują instrumenty dłużne, ze względu na niewystarczające dochody własne. Na podstawie sprawozdań z operacji finansowych JST można ocenić wysokość i strukturę zaciąganych zobowiązań, które angażują środki publiczne. Sprawozdania te stanowią podstawę do badań analitycznych sytuacji finansowej jednostek samorządu terytorialnego, wyszczególniając odpowiednie pozycje sprawozdawcze.

BIBLIOGRAFIA

- Denek E., Gońda E., 2013, *Instrumenty zaciągania samorządowego długu publicznego w świetle procedur instytucji finansowych* [w:] *Szacowanie poziomu zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego w warunkach zwiększonego ryzyka utraty płynności finansowej*, red. E. Denek, M. Dylewski, Difin, Warszawa.
- Dylewski M., Filipiak B., 2013, *Finansowanie samorządowego długu publicznego – instrumenty i skutki ich zastosowania*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio H, Oeconomia” nr 47/3.
- Hellich E., 2011, *Podstawowe problemy rachunkowości sektora finansów publicznych*, Oficyna Wydawnicza Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, Warszawa
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 27 marca 2015 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz.U. z 2015 r., poz. 459).
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 16 stycznia 2014 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz.U. z 2014 r., poz. 119).
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28 grudnia 2011 r. w sprawie szczegółowego sposobu klasyfikacji tytułów dłużnych zaliczanych do państwowego długu publicznego (Dz.U. z 2011 r., nr 298, poz. 1767).
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 4 marca 2010 r. w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych (Dz.U. z 2010 r., nr 43, poz. 247).
- Rówińska M., 2017, *Zobowiązania finansowe* [w:] *Rachunkowość finansowa z uwzględnieniem MSSF*, red. J.Pfaff, PWN, Warszawa.

- Świderek I., 2016, *Sprawozdawczość budżetowa oraz w zakresie operacji finansowych w jednostkach sektora finansów publicznych*, ODDK Gdańsk.
- Sprawozdania budżetowe, Ministerstwo Finansów, Finanse publiczne, <http://www.mf.gov.pl/ministerstwo-finansow/dzialalnosc/finanse-publiczne/budzety-jednostek-samorządu-terytorialnego/sprawozdania-budżetowe> (stan na dzień 27.04.2018 r.).
- Tartanus-Oryszczak M., 2014, *Indywidualny wskaźnik zadłużenia samorządów terytorialnych – znaczenie dla dalszego rozwoju i propozycja korekty*, „Finanse Komunalne”, nr 1–2
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (tekst jedn. Dz. U. z 2017 r., poz. 2077 ze zm.).
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. z 2013 r., poz. 595 ze zm.).
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz.U. z 2013 r., poz. 596 ze zm.).
- Ustawa z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz.U. z 2012 r., poz. 591 ze zm.).
- Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (tekst jedn. Dz.U. z 2018 r., poz. 395 ze zm.).
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2013 r., poz. 594 ze zm.).
- Winiarska K., Kaczurak-Kozak M., 2013, *Rachunkowość budżetowa*, wyd. IV, Wolters Kluwer, Warszawa.
- Wojtczak-Samoraj D., 2013, *Samodzielność pożyczkowa jednostek samorządu terytorialnego w rozstrzygnięciach regionalnych izb obrachunkowych*, „Finanse Komunalne” nr 4.
- Zysnarska A., 2016, *Rachunkowość sektora budżetowego z elementami analizy finansowej*, ODDK, Gdańsk.

Streszczenie

Zaciąganie zobowiązań przez jednostki samorządu terytorialnego uwarunkowane jest ścisłymi regulacjami i zasadami wynikającymi z ustawy o finansach publicznych i ustawy o rachunkowości. System rachunkowości jednostek samorządu terytorialnego obejmuje różne rodzaje obowiązkowych sprawozdań odnoszących się do sytuacji majątkowej, finansowej czy przebiegu działalności jednostek gospodarujących. Przepisy ustawy o finansach publicznych nakładają na jednostki samorządu terytorialnego obowiązek okresowego sprawozdania w zakresie ogółu operacji finansowych. W szczególności obowiązek ten koncentruje się na wykazywaniu wysokości należności i zobowiązań.

Celem artykułu jest ocena struktury zobowiązań finansowych jednostek samorządu terytorialnego, na podstawie danych zawartych w sprawozdaniach okresowych jednostek samorządu terytorialnego. W związku z tak postawionym celem, rozważaniu poddane zostały zagadnienia istoty i zakresu sprawozdań w zakresie operacji finansowych oraz możliwości oceny sytuacji finansowej jednostki samorządu terytorialnego na podstawie przedkładanych sprawozdań. W artykule wykorzystano następujące metody badawcze: studia literaturowe, analizę aktów prawnych, analizę porównawczo-opisową i syntezę. Wyniki przeprowadzonych badań dają podstawę do stwierdzenia, że na podstawie sprawozdań w zakresie operacji finansowych jednostek samorządu terytorialnego można ocenić wysokość i strukturę zaciąganych zobowiązań, które angażują środki publiczne. Sprawozdania te stanowią podstawę do badań analitycznych sytuacji finansowej jednostek samorządu terytorialnego, wyszczególniając odpowiednie pozycje sprawozdawcze.

Słowa kluczowe: zobowiązania finansowe, jednostki samorządu terytorialnego, obowiązki sprawozdawcze.

Reporting obligations of Poland's local government units regarding financial liabilities*Summary*

Incurring liabilities by local government units is subject to strict regulations and principles defined in Poland's public finance and accounting laws. The accounting system of local government units includes various types of required reports referring to assets, finances and activities of management units. Reporting as such is a source of information according to defined principles reflecting specific expectations of those receiving said reports. The provisions of the public finance law obligate local government units to periodically summarize their general financial operations. A specific responsibility focuses on listing claims and liabilities.

The objective of the article is an assessment of the financial liabilities' structure of Poland's local government units based on data included in the periodic reports of said units. The thesis suggests that the assessment will vary, to a greater degree, due to the types of liabilities undertaken by the mandates local government units. Because of how the objective is stated, considerations of essential issues and report limitations are examined in the area of local financial operations on the basis of submitted reports. The article applies the following research methods: literature examination, analysis of laws, and comparative-descriptive-synthesis analysis. Results of this study provide a basis to conclude that on the basis of the statements on the financial operation of local government units can be assessed incurring obligations, which involve public funds. These reports form the basis for analytical studies of the financial status of local government units, specifying the relevant statements items.

Keywords: financial liabilities, Local Government Units, reporting obligations.

JEL: M42, M48, H72.